

Kto je autorom Kveteny nitrianskej stolice (*Flora comitatus nitriensis*) v uhorskej encyklopédii stolíc: V. Borbás alebo J. Pantoček ml.?

Štvrtý diel v sérii uhorskej encyklopédie stolíc a miest (*Magyarország vármegye es városai*), vydaný v roku 1899 a venovaný Nitrianskej stolici (*Nyitrávámregye*), obsahuje obsažnú kapitolu o kvetene regiónu. Meno autora kapitoly nie je uvedené pod názvom kapitoly. V slovenskej botanickej literatúre sa ako autori kapitoly uvádzajú V. Borbás alebo J. Pantoček, prípadne obidvaja. Vincent Borbás (1844–1905), maďarský botanik, v rokoch 1898–1902 mimoriadny profesor botaniky na univerzite v Budapešti, sa venoval botanickému výskumu aj na území Slovenska a spolupracoval s viacerými slovenskými botanikmi. Jozef Pantoček ml. (1846–1916) sa narodil v Trnave, kde bol jeho otec lekárnikom. Sám pracoval ako praktický lekár v Továrnikoch (dnes súčasť mesta Topoľčany), v čase vydania práce bol riaditeľom a hlavným lekárom Krajskej nemocnice v Bratislave (1896–1914) (cf. Hrabovec 1988a, b).

Kto je skutočným autorom kapitoly? Nitrianski botanici (Benčať & Majer 1976; Benčať et al. 1982; Řehořek 2006; Svobodová et al. 2007) uvádzajú ako autora Borbása a prácu citujú s rokom vydania 1899 (Borbás 1899). Benčať & Majer (1976: 33) napísali: „*Aj práce širšieho zamerania, pochádzajúce už z konca 19. storočia, ako napr. Borbásova: „Nyitra vármegye flórája“ (1899), ... podávajú len všeobecné informácie ...*“. Svobodová et al. (2007: 62) uvádzajú: „*Práca Borbása z okolia Nitry (Borbás 1899) sa vzťahuje na veľké územie bez bližšieho udania lokalít.*“ Eliáš (1972) medzi autormi, ktorí sa zaoberali kvetenou Zobora, uvádza obidvoch autorov, ale k uvedenej kapitole sa vzťahuje len práca Borbása (1899).

V bibliografii k flóre Československej republiky Futák & Domin (1960) uvádzajú prekvapujúco obidvoch autorov a dve práce. Jednu s rokom vydania 1898 (J. Pantocsek 1898) a druhú s rokom 1899 (Borbás 1899a). Obidve s rovnakým názvom a rovnakým stránkovaním (s. 353–365). Takto postupovali aj Šípošová-Kováčiková (1979) a Ulrych et al. (1998) v bibliografii botanických prác.

V najnovších biografických prácach pri obidvoch botanikoch (V. Borbás - Vozárová & Šípošová, J. Pantocsek - Hindák & Vozárová, obidve in Vozárová & Šípošová 2010) nie je uvedená ani jedna z citovaných prác. Avšak už Hrabovec (1988a) píše o obsiahlej práci o kvetene Nitrianskej župy z roku 1898 (str. 468), v ktorej J. Pantoček „...*podrobne píše o najroznejších stanovíštiach rastlín a vymenúva druhy, ktoré na nich rastú.*“ V zozname literatúry na str. 937 pod číslom 15 uvádza úplnú citáciu práce (Pantocsek 1898).

V sérii encyklopedických monografií o stoliciach a mestách Uhorska je len jedna kniha o Nitrianskej stolici a v nej publikovaná jediná práca o kvetene tejto stolice. Práca bola publikovaná v roku 1899, hoci dátum v úvode monografie je z roku 1898. Autori kapitol nie sú uvedení pri jednotlivých kapitolách, ale na úvodnej strane. Tam je medzi autormi uvedený len Jozef Pantoček riaditeľ nemocnice v Bratislave („*Dr. Pantocsek József, kórházi igazgató, Pozsony*“). Na predchádzajúcej strane sú uvedení členovia („*Tagok*“) redakčného kolektívu zodpovední za celú sériu a medzi nimi je meno univ. profesora V. Borbás („*Dr. Borbás Vincez, egyetemi m. tanár.*“). Z uvedeného je zrejmé, že nepozornosť čitateľov a im nezrozumiteľná maďarčina spôsobili zámenu autorov kapitoly – V. Borbása namiesto J. Pantocseka. Táto zámena sa vo väčšine publikovaných botanických prácach trauje takmer do súčasnosti. Chybná citácia je už v bibliografii Futáka a Domina (1960: 116), ktorí predpokladali, že ide o dve rozdielne práce. Naše tvrdenie potvrdzuje obsah monografie, kde na s. 91 je ako autor kapitoly uvedený J. Pantocsek („*Flora irta Pantocsek József*“), ako aj elektronická verzia uhorskej monografie, v ktorej je uvedený ako autor J. Pantoček: „*Nyitrávámregye flórája (Flora comitatus nitriensis). Irtá dr. Pantocsek József*“ (<http://mek.oszk.hu>). (pokračovanie na str. 202)

(pokračovanie zo str. 198)

Na základe vyššie uvedeného možno konštatovať, že autorom kapitoly o kvetene nitrianskej stolice (*Flora comitatus nitriensis*) v uhorskej encyklopédii stolíc a miest z roku 1899 je jednoducho J. Pantoček ml. Vyššie uvedené chybné uvádzané autorstvo kapitoly v slovenskej botanickej literatúre treba napraviť a meno skutočného autora kapitoly opraviť, chybu neopakovať a J. Pantočka ml. uvádzať v ďalších prácach ako autora kveteny Nitrianskej župy.

Literatúra

- Benčať, F. & Majer, J. 1976. Rozšírenie drevín v Zoborskej skupine pohoria Tribeč. Zborn. Pedagog. Fak. Nitra, Sci. Natur., Bratislava, 24: 33–134.
- Benčať, F., Požgaj, J. & Šmihulová, A. 1982. Rozšírenie a ekológia drevín v pohoriach Tribeč a Pohronský Inovec. Acta Dendrobiol., Bratislava, 5: 1–277.
- Eliáš, P. 1972. K výskytu chránených druhov rastlín v Tribečskom pohorí. Ochrana Přír., Praha, 27/7: 166–170.
- Futák, J. & Domin, K. 1960. Bibliografia k flóre ČSR do roku 1952. Vydav. SAV, Bratislava. 884 pp.
- Hrabovec, I. 1988a. Jozef Pantoček. In Tibenský, J. et al. Priekopníci vedy a techniky na Slovensku 2: 467–470.
- Hrabovec, I. 1988b. Vincent Borbás. In Tibenský, J. et al. Priekopníci vedy a techniky na Slovensku 2, p. 473–475.
- Pantocsek J. jun. 1899. Nitravarmegye Flórája (Flora comitatus nitriensis). In Magyarország vármegyei és városai, Budapest, 4: 353–365.
- Pantocsek József, Irta dr. 1899. Nitravarmegye Flórája (Flora comitatus nitriensis). Nyitra vármegye. (1899). <http://mek.oszk.hu/09500/09536/html/0014/30.html>, dňa 28.1.2019.
- Řehořek, V. 2006. Súčasný stav poznania flóry Chránenej krajinskej oblasti Ponitrie. Rosalia, Nitra, 18: 3–16.
- Svobodová, Z., Řehořek, V. & Ulrych, L. 2007. Cievnaté rastliny Zoborských vrchov. In Řehořek, V. (ed.). Lišajníky, machorasty a cievnaté rastliny Zoborských vrchov. SPU, Nitra, p. 62–160.
- Šipošová-Kováčiková, H. 1979. Príspevok k rozšíreniu cievnatých rastlín v strednej časti pohoria Tribeč. Acta Bot. Slovaca, Ser. A5: 5–118.
- Ulrych, L., Šipošová, H., Halada, L., Eliáš, P., Lackovičová, A. & Kubinská, A. 1998. Výberová bibliografia botanických prác Chránenej krajinskej oblasti Ponitrie. I. časť – Tribeč. Rosalia 13: 85–104.
- Vozárová, M., Šipošová, H. et al. 2010. Osobnosti botaniky na Slovensku. Veda, Bratislava. 615 pp.

PAVOL ELIÁŠ st.